

ਸਰਮਾਈਦਾਰੀ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਨਿਧਾਰ

ਸਰਮਾਈਦਾਰੀ ਸਿਸਟਮ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਜਦੋਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਸਟਮਾਂ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਇਖਲਾਕੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਮਾਈਦਾਰੀ ਸਿਸਟਮ ਪੇਸ਼ਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਿਸਟਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਦਾ ਸ਼ਾਸ਼ਤਾ ਵਰਤਾਰਾ ਵਪਾਰਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੇ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀ ਖੇਡ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਡ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਵੀਂ-ਤੀਂਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬੜਾ ਖੌਲ੍ਹ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਬੰਦਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਇਹ ਦਿਨ-ਗਤ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀ ਖੇਡ ਦੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਏਨੀ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ?

ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੈਸਟ ਮੈਚ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਇਸ ਖੇਡ ਵਿਚ ਸੀਮਤ ਸੀ ਪਰ ਫੇਰ ਇਹ ਖੇਡ ਬਾਬੀ ਸਾਰੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਭਾਂਡਾ ਹੁਣ ਚੁਗਾਹੇ ਵਿਚ ਭੱਜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖੇਡ ਪੈਸੇ ਦੀ ਖੇਡ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਖੇਡ ਖੇਡ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦਾ ਵਪਾਰ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਜੇਕਰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਗਰ ਵਰਤਾਰਾ ਪੈਸੇ ਦੀ ਖੇਡ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀ ਖੇਡ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਸੀ? ਖਿਡਾਰੀ ਕੋਈ ਅਸਮਾਨੋਂ ਤਾਂ ਛਿੱਗੇ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਭਾਗ ਹਨ। ਜੇ ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਖਿਡਾਰੀ ਪੇਸ਼ਾ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਕਿਉਂ ਗਵਾਉਣ? ਕੁਝ ਖਿਡਾਰੀ ਸੱਟੋਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਹਨ, ਕੁਝ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਹਨ, ਅਜ਼ਹਰੂਦੀਨ ਸੱਟੋਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਹੋ ਤਾਂ ਸਚਿਨ ਤੇਂਦੂਲਕਰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ

ਦੇ ਤੰਦੂਆ ਜਾਲ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਹ ਕੁਝ ਸਕਿੰਟਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਵਿਚ ਲੱਖਾ ਕਮਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਮਾਵੇ? ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਾਬਣ ਦੀ ਉੱਤਮਤਾ ਦਾ ਉਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉੱਤਮ ਸਾਬਣ, ਹੀ ਹੋਵੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਮਾਈਦਾਰੀ ਸਿਸਟਮ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਜਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਕੰਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਇਹਨੂੰ ਨਫਰਤ ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਨਫਰਤ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜਾਣ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਪ੍ਰਬਲਦਾਰ ਨਫਰਤ ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਨਫਰਤ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖ

ਗੁਰਜ਼ਰਨ ਸਿੰਘ

ਏ। ਸਰਮਾਈਦਾਰੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਸਟਮ ਬਦਲਣ ਦੇ ਅਮਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਾਰੀ ਢੁੱਪ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੰਡੀਸਟਰੀ ਤਬਾਹ ਹੋਣ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਆ ਖਲੋਤੀ ਹੈ। ਪਸ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਮੱਝ ਦਾ ਮੁੱਲ ਅਨੁ-ਦਸ ਜ਼ਹਾਰ ਘਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਗਾਹਕ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਥਾਰੇ ਸਿਆਣੇ (ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਕਸੀ ਚਿੰਤਕ) 1987 ਵਿਚ ਇਸ ਖਤਰੇ ਥਾਰੇ ਜਾਣ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਪ੍ਰਬਲਦਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਡੱਕਲ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ, ਗੈਟ ਸਮਝੌਤਾ ਆਦਿਕ ਦੇਸ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਲਈ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰੋਗੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਦੀਵਾਲੀਆ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਫਸਲ ਕਿੰਨੀ ਹੋ ਹੋਵੇ, ਢੁੱਪ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਿਧਾਂਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਰਮਾਈਦਾਰੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੱਛਣਾਂ ਤੋਂ ਵਾਕਿਫ ਸਨ, ਜਿਹੜਾ ਹੁਣ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਲੇਬਲ ਥੱਲੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਕਰੀਏ ਕੀ?

ਸਰਮਾਈਦਾਰੀ ਸਿਸਟਮ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਧਾਂਤਕ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਵਿੱਢੀਏ। ਇਸ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਸਭ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਆਪ ਵੀ ਬਿਉਂਗੀ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਹ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਈ ਹੈ। ਚਿੰਤਕ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੋਚ ਦਾ ਤਾਣਾਬਾਣਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਢੁੱਪ ਤਕਲੀਫ ਨੂੰ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਦਾ

ਹੈ। ਸਰਮਾਈਦਾਰੀ ਸਿਸਟਮ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਾ ਖੋਲਾਪਨ ਨੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਹਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੋਚ 'ਤੇ ਬੇਬਾਕ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਲੋੜੀਦਾ ਹੈ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਇਸ ਦਾ ਰਾਹ ਹੈ। ਸਮਾਜਕ ਚੇਤਨਾ ਲੂਝੀ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਜ਼ਰਦਾਰ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਵੀ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟਰਿਕਾਂ ਦੇ ਮਹਿਦੂਦ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਭਾਗ ਬਣਾਉਣ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖ ਸਰਮਾਈਦਾਰੀ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਮਿਲੇ। ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ, ਵਿਦਿਆ ਵਿਚ, ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿਚ ਜੋ ਨਿਧਾਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਉਤੇ ਉਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਾਢੀ ਨਹੀਂ, ਜੜ੍ਹ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬਿਉਂਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਬਿਉਂਗੀ ਥਾਰੇ ਪ੍ਰ. ਰਣਪੀਰ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਾਰਕਸੀ ਚਿੰਤਕ) ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਲੈਕਚਰ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮਾਰਕਸੀ ਚਿੰਤਕ ਲੀਓ ਹੁਥਰਮੈਨ ਦੀ ਇਕ ਟੁਕ ਬੋਲੀ ਸੀ।

"Agitation based on information brings lasting converts to Socialism. Agitation based on exhortation does not."

ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਿਹੜਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ, ਉਹ ਸਮਾਜਵਾਦ ਲਈ ਪੱਕੇ ਨਤੀਜੇ ਕੱਢੇਗਾ। ਸੰਘਰਸ਼ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਨੇਕ ਇੱਛਾ ਤੱਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਰੱਹੇਗਾ, ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ।

ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਮਾਜਕ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਰਥਿਆਰ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਲਈ ਸਹੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।